

Kvinnor i samkönade föräldrapar delar mer jämställt på föräldrapenningen

Kvinnor som har barn med en annan kvinna delar mer jämställt på föräldrapenningen än kvinnor som har barn med en man. Oavsett utbildningsnivå delar samkönade kvinnliga föräldrar oftare jämställt.

Sedan föräldraförsäkringen infördes 1974 har mäns och kvinnors uttag av föräldrapenning studerats och diskuterats. Trots att båda föräldrarna har rätt till hälften av dagarna är det långt ifrån alla föräldrar som väljer att dela jämställt. Många studier har fokuserat på hur uttaget av föräldrapenning skiljer sig åt mellan kvinnor och män. Hur samkönade föräldrar väljer att fördela föräldrapenningen är mindre studerat.

I den här analysen undersöks hur samkönade kvinnliga föräldrar och olikkönade föräldrar använt föräldrapenning fram till dess att barnet fyllt två år för barn födda 2014–2018. Finns det skillnader mellan hur föräldrarna delar på föräldrapenningen?

Samkönade föräldrar delar mer jämställt på föräldrapenningen

Det finns skillnader mellan hur de samkönade och de olikkönade föräldraparen delat på föräldrapenningdagarna. I de olikkönade paren har den som använt minst antal dagar i genomsnitt tagit ut 21 procent av dagarna under barnets första två levnadsår. I de samkönade paren är motsvarande siffra 31 procent. Den förälder som använt minst antal dagar i de samkönade paren har alltså i genomsnitt använt en betydligt större andel av dagarna än den förälder som använt minst antal dagar i de olikkönade paren.

Skillnaderna visar sig också i hur vanligt det är att dela jämställt på uttaget. Det är mer än dubbelt så vanligt att dela jämställt på föräldrapenningen bland samkönade föräldrar. Av de olikkönade föräldrarna är det 18 procent och av de samkönade är det 41 procent av paren som delat jämställt.

Ett mycket ojämnt uttag där den ena föräldern tagit ut nästan all föräldrapenning är istället mer än dubbelt så vanligt hos de olikkönade föräldrarna. Av de olikkönade föräldraparen har 34 procent ett mycket ojämnt uttag medan motsvarande siffra för de samkönade föräldrarna är 16 procent.

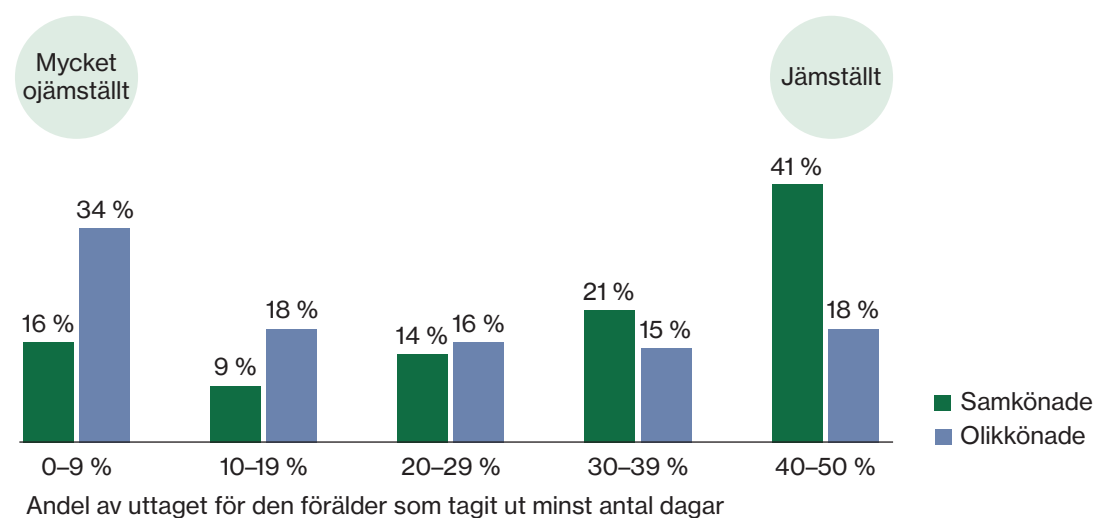
I grupper som varken har ett mycket ojämnt eller ett jämställt uttag är de samkönade föräldrarna oftare närmare ett jämställt uttag än de olikkönade. Mer än hälften av de samkönade föräldraparen har ett nästan jämställt eller jämställt uttag medan mer än hälften av de olikkönade paren har en ojämnt eller mycket ojämnt fördelning av föräldrapenningen.

Jämställt och ojämnt uttag

Att dela jämställt innebär här att båda föräldrarna använt minst 40 procent av föräldrapenningdagarna när barnet fyller två år.

Att dela mycket ojämnt innebär att den ena föräldern använt mindre än 10 procent och den andra mer än 90 procent av dagarna.

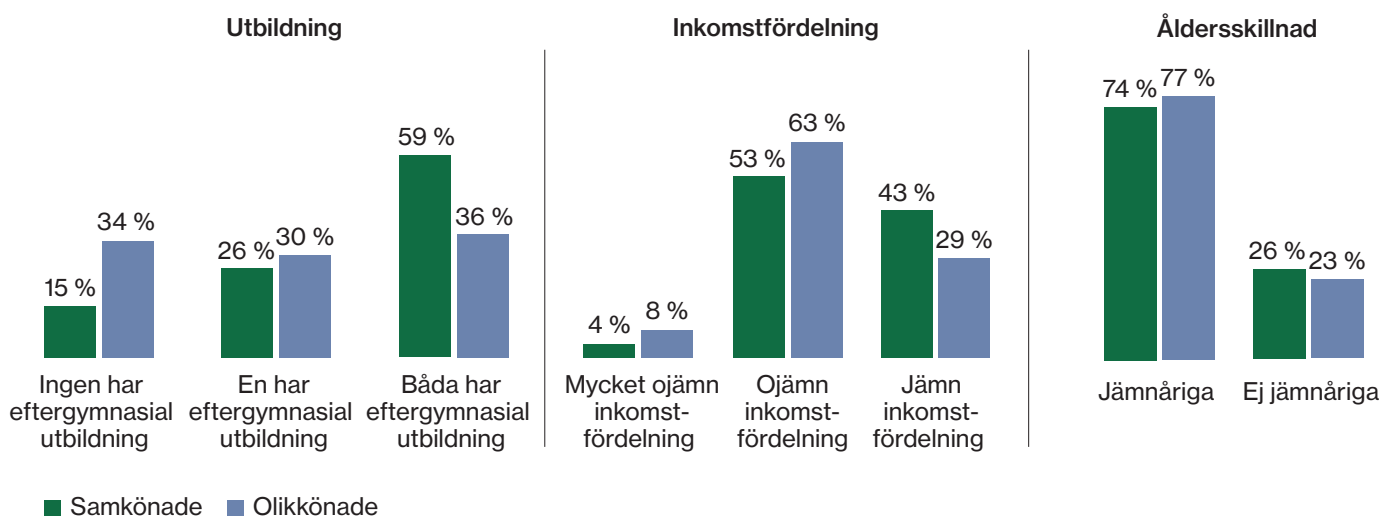
Föräldrar som delat ojämnt och jämställt på föräldrapenningen

Många samkönade föräldrar är högutbildade

Det finns många faktorer som påverkar hur föräldrar väljer att dela på föräldrapenningen. Det är inte alltid faktorer som går att mäta, men det är t.ex. vanligare att högutbildade föräldrar delar jämställt. Tidigare studier har visat att hur lika föräldrarna är gällande inkomst, utbildning och ålder också spelar roll. Ju mer lika föräldrarna är varandra, desto större sannolikhet att de delar jämställt. En tänkbar förklaring till att samkönade föräldrar delar mer jämställt på föräldrapenningen är att det är vanligare att de har mer av de egenskaper som brukar karakterisera föräldrapar som ofta delar mer lika på föräldrapenningen. För att undersöka om det är så jämförs utbildningsnivå, och ålders- och inkomstspridningen inom föräldraparen.

Föräldrapar efter utbildning, inkomstfördelning och åldersskillnad

Det är en betydligt högre andel av de samkönade föräldraren där båda föräldrarna har eftergymnasial utbildning, 59 procent att jämföra med 36 procent av de olikkönade paren. Det är ungefär lika vanligt bland både de olikkönade och de samkönade paren att den ena föräldern har en eftergymnasial utbildning och den andra inte har det. Bland de olikkönade paren är det betydligt vanligare att ingen av föräldrarna har eftergymnasial utbildning, 34 procent, att jämföra med 15 procent av de samkönade paren.

Den gemensamma inkomsten året innan barnet föddes är ungefär lika hög för de samkönade och olikkönade föräldraren, men fördelningen av inkomsten inom paren skiljer sig något åt. De samkönade paren har oftare en jämn inkomstfördelning, 43 procent att jämföra med 29 procent av de olikkönade. Totalt sett har de flesta paren en ojämn inkomstfördelning, men det är ovanligt med en mycket ojämn inkomstfördelning både bland de olikkönade och de samkönade paren.

Både för de samkönade och de olikkönade paren är det vanligast att föräldrarna är jämnåriga, 74 procent respektive 77 procent. Medelåldern bland de samkönade föräldrarna är 34 år när barnet föds. För de olikkönade föräldrarna är medelåldern 32 år.

Oavsett utbildningsnivå delar samkönade föräldrar mer jämställt

De samkönade föräldrarna har oftare eftergymnasial utbildning och mindre inkomstskillnad inom paret än de olikkönade föräldrarna. Är det förklaringen till att fler samkönade föräldrar delar jämställt, eller finns det även skillnader mellan de olikkönade och samkönade föräldraren som har lika utbildningsnivå och inkomst?

Oavsett utbildningsnivå är det vanligare att de samkönade föräldrarna delat jämställt. Av de olikkönade föräldraren där båda föräldrarna har en högskoleutbildning är det 29 procent som delat jämställt på

Inkomstfördelning

Jämn inkomstfördelning innebär att den som tjänar minst i föräldraparet tjänar minst 45 procent av parets gemensamma disponibla inkomst.

Ojämn inkomstfördelning innebär att den som tjänar minst tjänar mer än 15 men mindre än 45 procent av parets gemensamma disponibla inkomst.

Mycket ojämn inkomstfördelning innebär att den som tjänar minst tjänar 15 procent eller mindre av parets gemensamma disponibla inkomst.

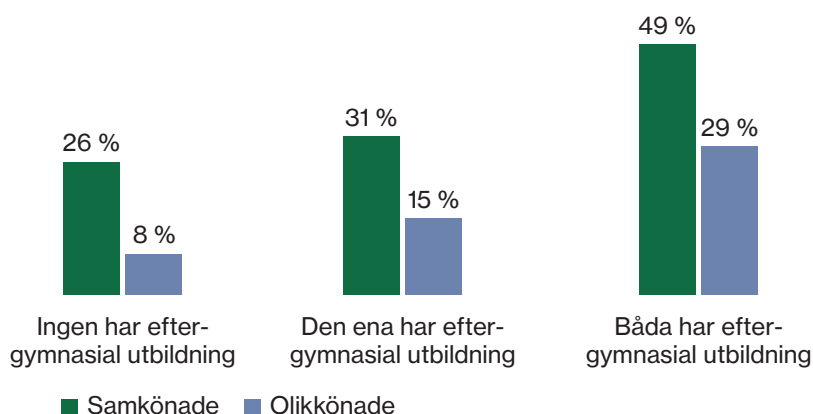
Åldersskillnad

Att ett par är "jämnårigt" innebär att det som mest skiljer 5 år mellan föräldrarna.

föräldrapenningen. Motsvarande siffra för de samkönade föräldrarna är 49 procent. För de par där en av föräldrarna är högskoleutbildad är det 15 procent av de olikkönade paren som delat jämställt, medan 31 procent av de samkönade paren gjort det. I föräldrapar där ingen av föräldrarna har högskoleutbildning är det enbart 8 procent av de olikkönade paren som har ett jämställt föräldrapenninguttag. För de samkönade föräldrarna är det 26 procent av paren som delat lika även då ingen av föräldrarna har en högskoleutbildning.

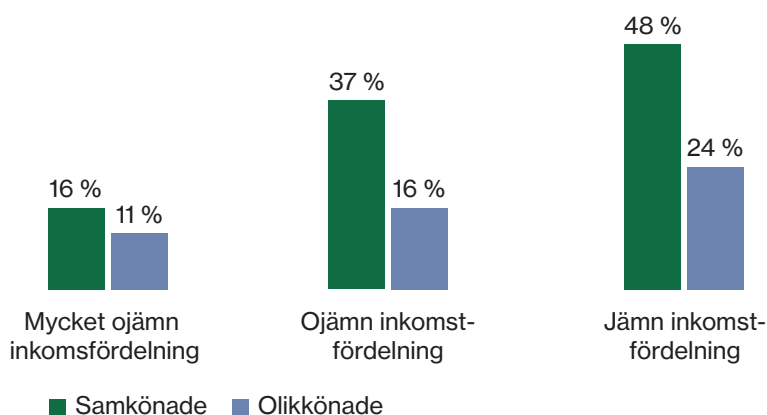
” Oavsett utbildningsnivå är det vanligare att de samkönade föräldrarna delat jämställt.

Föräldrapar som delat jämställt efter utbildningsnivå

Om vi istället ser på inkomstfördelningen hos de föräldrar som delat jämställt framgår ett likadant mönster som för utbildningsnivå. Oavsett inkomstfördelning i paret är det vanligare att föräldrapar som består av två kvinnor delat jämställt på föräldrapenningen. Nästan hälften av de samkönade föräldrarna med jämn inkomstfördelning har delat jämställt. Motsvarande siffra för olikkönade föräldrar är en fjärdedel. Även i grupperna med ojämn inkomstfördelning är det betydligt fler av de samkönade föräldrarna som delat jämställt på föräldrapenningen.

Föräldrapar som delat jämställt efter inkomst

Vi får samma bild om vi ser på ålderskillnader i föräldraren. Jämnåriga föräldrar har oftare delat jämställt på föräldrapenningen. Jämnåriga samkönade föräldrar har dock ännu oftare delat jämställt än jämnåriga olikkönade föräldrar. Även i par med större ålderskillnader är det betydligt vanligare att de samkönade föräldrarna delat lika.

Utbildning och inkomst är inte hela förklaringen

Det finns skillnader mellan hur olikkönade föräldrar och samkönade kvinnliga föräldrar delar på föräldrapenningen. Av de samkönade föräldrarna i analysen delade 41 procent jämställt, jämfört med 18 procent av de olikkönade föräldrarna. Det är långt ifrån alla kvinnor som har barn med en annan kvinna som delar lika på föräldrapenningen, men det är betydligt vanligare att de delar jämställt jämfört med olikkönade föräldrar. Tidigare studier har visat att det är vanligare att föräldrar med högre utbildning och likheter inom föräldraren gällande inkomst och ålder delar jämställt på föräldrapenningen. Dessa mönster ser vi även bland samkönade föräldrar. Nästan hälften av de samkönade föräldrarna där båda har eftergymnasial utbildning delar jämställt. I par där ingen av föräldrarna har eftergymnasial utbildning är det drygt en fjärdedel som delar jämställt.

När vi jämför olikkönade och samkönade föräldrar med samma utbildningsnivå, samma inkomst- och ålderskillnader ser vi dock fortfarande att de samkönade föräldrarna oftare delar jämställt än de olikkönade. Att samkönade föräldrar delar mer lika på föräldrapenningen än olikkönade förklaras alltså inte enbart av att de är mer högutbildade eller att de är mer lika inom föräldraren. När det är två kvinnor i ett föräldrarpar väljer de att fördela föräldrapenningen på ett annat, mer jämställt sätt, än vad föräldrarpar med en kvinna och en man gör.

Olika förutsättningar för samkönade och olikkönade föräldrar

Uttaget av föräldrapenning varierar från par till par och så gör även föräldrars situation och förutsättningar när de blir föräldrar. Att bli föräldrar i ett samkönat par kan innebära mer planering än vad det gör i vissa olikkönade par. En hypotes, som inte undersökts i denna analys, är att par som planerar sitt föräldraskap tidigt också planerar att dela mer lika på föräldrapenningen. Att fler samkönade par planerar sitt föräldraskap skulle därför kunna bidra till att de delar mer jämställt än olikkönade par.

En annan möjlig förklaring till att samkönade kvinnliga föräldrar delar mer jämställt på föräldrapenningen är att samhällets och arbetsmarknadens förväntningar på kvinnor och män är olika när det kommer till föräldraskap. Kön har ett starkt samband med hur en förälder väljer att ta ut föräldrapenning. Att en kvinna är föräldraledig med sitt barn tas oftast för givet, både av omgivningen och även av kvinnan själv.

” Det är långt ifrån alla kvinnor som har barn med en annan kvinna som delar lika på föräldrapenningen, men det är betydligt vanligare att de delar jämställt jämfört med olikkönade föräldrar.

Till skillnad från män är det ovanligt att kvinnor tar ut lite eller ingen föräldrapenning alls. I samkönade föräldrapar med två kvinnor är det därför mer sannolikt att båda tar ut föräldrapenning. Kan det vara en av förklaringarna till att samkönade föräldrapar med två kvinnor i högre grad delar jämställt?

Viktigaste resultaten

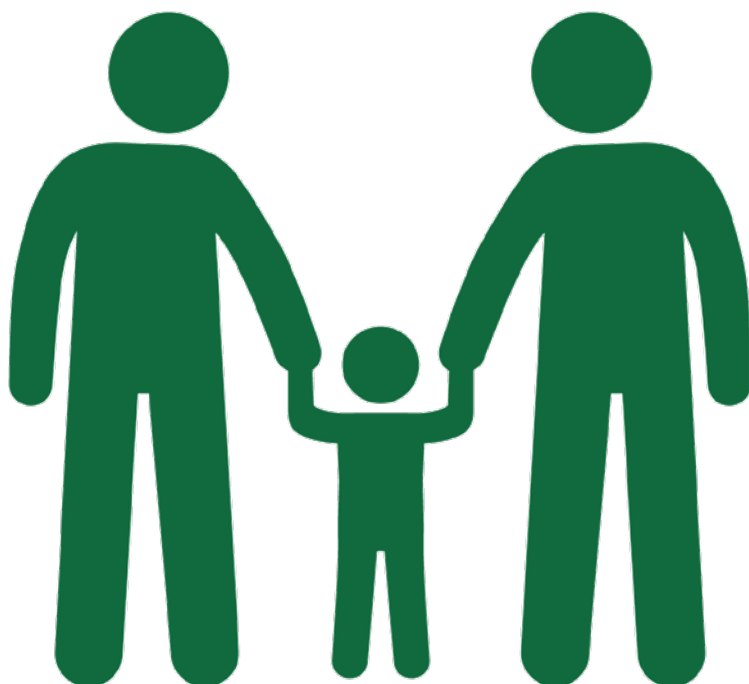
- Samkönade kvinnliga föräldrar har ett mer jämställt föräldrapenninguttag än olikkönade föräldrar
- Oavsett utbildningsnivå, inkomst- och åldersskillnad delar föräldrapar med två kvinnor oftare jämställt på föräldrapenningen
- För barn födda 2014–2018 delade 41 procent av kvinnorna i samkönade föräldrapar jämställt på föräldrapenningen jämfört med 18 procent av de olikkönade paren.
- Bland de föräldrar där båda har högskoleutbildning delade nästan vartannat samkönat föräldrapar (49 procent) jämställt jämfört med knappt en tredjedel (29 procent) bland de olikkönade paren.

Författare

Alma Wennemo Lanninger
Analytiker, Försäkringskassan

Presstjänst
010-116 98 88

Olof Håkanson
Analytiker, Försäkringskassan

Om analysen

Samtliga uppgifter om föräldrapenning kommer från Försäkringskassans datalager Store. Uppgifter om familjesammansättningen, inkomst och utbildning kommer från SCB:s Inkomst och taxeringsregister (IOT) samt Utbildningsregister.

Källor och mer att läsa

[Föräldraledighet i kvinnliga samkönade par - Barn och föräldrar i socialförsäkringen: Rapport från forskarseminariet i Umeå 17-18 januari 2018](#)
(Socialförsäkringsrapport 2018:4) Försäkringskassan. Evertsson, Marie & Boye, Katarina (2018).

[Är lesbiska föräldrar mer jämställda?](#) Rapport 2016:9 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. Moberg, Ylva (2016).

[Betald och obetald föräldraledighet. Hur flexibla är föräldrar under barnens två första levnadsår?](#)
(Socialförsäkringsrapport 2020:3). Försäkringskassan.

[De jämställda föräldrarna – Vad ökar sannolikheten för ett jämställt föräldrapenninguttag?](#)
(Socialförsäkringsrapport 2013:8). Försäkringskassan.